

КАПКАН БРОКАУ В РОМАНІ В. ДАНИЛЕНКА «МАСКИ ДІАНИ СТОГОДЮК»

Гудована Н. Ю.

аспірантка

*Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова
м. Київ, Україна*

Капкан Брокау (з німецької мови *das Brokaw-Fehler* – помилка Брокау, з англійської мови *the Brokaw hazard* – небезпека Брокау) – термін, який увів до наукового обігу психолог Пол Екман [3]. Згідно з його науковою концепцією з усієї доступної інформації людина відбирає лише ту, яка відповідає її прагненням та особистісним характеристикам, тобто вона часто сприймає те, що прагне сприйняти, інтерпретує сприйняте так, як їй хочеться. Пол Екман стверджує, що це перцептивна готовність (внутрішня настанова на сприйняття), тобто вплив настанов і психічних станів спостерігача на підтвердження його ж гіпотези [3]. Це заважає людині об'єктивно сприймати дійсність й інших індивідуумів, вона бачить лише те, що відповідає її очікуванням.

Описаний психологічний феномен наявний і в романі В. Даниленка «Маски Діани Стогодюк» (2021). На сьогодні окремі аспекти змісту й форми зазначеного твору висвітлені в рецензіях В. Сердюка «Жінка з снів у романі Володимира Даниленка «Маски Діани Стогодюк»», Т. Левіна «Образ нарциски в романі Володимира Даниленка «Маски Діани Стогодюк»», С. Чернюк «Чоловічий токсикоз у новому романі Володимира Даниленка «Маски Діани Стогодюк»». Аналіз цих досліджень дає підстави констатувати, що критиків і читачів приваблює передусім образ *la femme fatale* – головної героїні твору Діани Стогодюк, яку вони розглядають як жінку з нарцистичним розладом.

Вона продовжує галерею фатальних жінок у творчості письменника, як-от: Юлія Маринчук («Кохання в стилі бароко»), Кароліна Гулій («Капельох Сікорського»), Тая-киз («Газелі бідного Ремзі»), Ольга Фафлей («Тіні в маетку Тарновських»). В. Даниленко з цього приводу зазначає, що він створює різні образи фатальної жінки, або жінки-смерті, оскільки на сьогодні цей тип жінки заповнив телевізори, Інтернет і глянцеві журнали, такі жінки стають дружинами й коханками політиків, депутатів, бізнесменів [2].

У Жанни Стогодюк загострене відчуття того, що потребує конкретна людина, і це допомагає їй дуже точно визначати вразливі місця в чоловіках, прив'язувати їх до себе й використовувати задля задоволення власних інтересів – матеріальних чи психологічних. На кожного претендента вона збирає досьє, складає характеристику, у якій указує

можливу вигоду для себе й небезпеки та ризику, які можуть приховувати такі стосунки.

Вона легко входить у довіру й зачаровує своїх жертв, оскільки пропонує їм саме те, про що вони мріють, вони бачать у ній саме те, що шукають у жінках, чого їм не вистачає в дружинах, коханках, знайомих. На початку роману В. Даниленко описує знайомство Діани Стогодюк зі співвласником автосалону Сергієм Чекалем, який, ще будучи одруженим уперше, мріяв про яскраву, фатальну жінку, що додасть у його життя пристрасні, бурхливих емоцій, на протигагу його спокійній, сімейній дружині Жанні та відданій помічниці Мілі Полуйко.

Для Сергія Чекаля Діана Стогодюк стає дівчинкою Незабудкою з його дитячих мрій, русалкою з лісового озера, він відчуває, що саме її він так довго шукав, що без неї його життя стає сірим і одноманітним: *«Я відчув, як ця жінка володарювала над моїми первісними страхами і бажаннями»* [1, с. 64]. У розмовах із ним вона постійно підкреслює свою унікальність: *« – Ти схожа на фруктову принцесу. – А я і є твоя принцеса»* [1, с. 50], *« – У тебе є на своє життя плани, яких не має звичайна жінка? – А я не звичайна жінка...»* [1, с. 51]. Він потрапляє під вплив Діаниних чарів настільки, що не слухає застережень Олександра Брегуса, ігнорує факти, які свідчать про її брехливість і лицемірство, виконує всі її забаганки, а в результаті, не помічає, як втрачає бізнес. Він вилікувався від цієї залежності лише зустрівши Солю Криштофович.

Для Олександра Брегуса Діана, з одного боку, стає донькою, якій потрібна його турбота й захист: *«Я зрозумів, що вона самотня, безпорадна і потребує чисть допомоги, тому кинувся їй у всьому допомагати. І це було моєю помилкою»* [1, с. 80]. З іншого боку, вона стає для нього об'єктом дослідження, який він, науковець, вивчає більш ретельно, ніж діяльність гетьмана Івана Виговського й добу Руїни. Він зустрічається з її однокласницею, мамою її першого хлопця Віталія Лознюка, слідкує за її стосунками з іншими чоловіками, визначає загальні тенденції розвитку їхніх стосунків. Добре вивчивши манеру Діани спілкуватися з чоловіками, він ще на виставці моди попереджає Сергія Чекаля, що вона дуже небезпечна і що він, сам того не усвідомлюючи, вже закохався в неї, а згодом він безпомилково угадує час першої кризи в стосунках між власником автосалону й Діаною. Врешті саме йому так і не вдається звільнитися від її чарів: він одружується з нею, продовжує виконувати всі її забаганки, хоча й розуміє, що вона продовжує жити своїм звичайним життям.

Для Ірен Давимухи Діана Стогодюк стає смиренною, порядною християнкою: *« – Господи! – ледь не заплакав я. – Так важко знайти у великому місті близьку душу. – І ви її знайшли, – запихаючи в рот правою долонькою ананасовий тортик, лівою долонькою вона погладила мою руку»* [1, с. 99]. Діана переконує чоловіка: *«Ти не розумієш, кого тобі послало небо. Я з'являюся в житті обраних. У чоловіка, який зустріне*

мене, починається підйом. Відновлюються духовні сили, здоров'я, повертається успіх. Він починає своє життя спочатку» [1, с. 107]. Рятуються від її чарів Іриній лише на Афоні, лікуючи розбите серце молитвою і смиренням.

Для Артема Бобошка Діана постає жінкою з вищого світу: «У сій павденній всьо було змішано в равних дозах: кокетство, флірт, артистизм і чувство достоїнства. Так могла вести себе только жєницина с Западной чи Центральной України» [1, с. 143]. Зрозумівши, що бізнесмен соромиться свого авдіївського походження й низького рівня володіння українською мовою, Діана використовує цю ситуацію для увиразнення власної значущості в очах чоловіка. Проте, як вона і передбачала, Артем Бобошко не пробачає їй присутності інших чоловіків у її житті.

Для керівника пресцентру профспілок Юрія Роботюка Діана стає ідеальною підлеглою, яка задовольняє його начальницькі амбіції. «У мене це прізвище не просто так. Для мене робота – це все, тому керую пресцентром п'ятнадцять років і вимагаю від підлеглих серйозного ставлення до моїх доручень і своїх професійних обов'язків» [1, с. 184]. Розуміючи, що потрібно Роботюку, Діана заявляє: «Мені так пощастило з тобою. Я все життя міряла мати такого керівника, як ти. Раніше я була викладачкою, представницею богєми, жінкою-утриманкою, а з тобою я стала жінкою-трудівницею» [1, с. 222]. Чоловік емоційно дуже прив'язується до неї, хоча має молодшу дружину, яка задовольняє всі його потреби. Діана ж не дає йому ні яскравих емоцій, ані бурхливих еротичних переживань, проте він не наважується її звільнити з роботи чи покинути навіть під загрозою втратити посаду. Його рятує лише самостійне звільнення Діани з профспілок.

Для політика Едуарда Горянського Діана Стогодюк стає жінкою, яка допоможе йому стати лідером громадського руху. Вона обіцяє чоловіку, що напише про нього книжку, «яка зробить переворот у світовій гуманітарній думці й масовій свідомості, змусивши уряди забути про фінансовий та національний егоїзм і рятувати планету від зневоднення, вірусів і загрози вулкана...» [1, с. 229]. Як і всі попередники, Горянський бачить, що в Діані «переплелися жіночий шарм, флірт, іронія, впевненість у своїй неперевершеності, делікатність, загадковість і злість» [1, с. 229]. Він готовий створити й оформити на неї громадську організацію «Гільдія Феофана Прокоповича», платити їй зарплату сім тисяч євро на місяць, ввести її до партійних списків як представницю нових інтелектуальних сил, а також до складу делегації на переговори до Москви. Від подальших необдуманих вчинків його рятує скандал, який влаштувала його колишня коханка, обливши Діану Стогодюк сірчаною кислотою.

Кожен із цих персонажів потрапляє в капкан Брокау, оскільки бачить у Діані лише те, що хоче побачити, що шукає в жінках. Вона створює довкола себе ореол загадковості, тримає чоловіків у полоні завдяки своїй

непередбачуваності й таємничості. *«Тебе тримає біля неї віра, що в ній є щось цінне, чого ти не знаєш, а тільки здогадуєшся. Але насправді в ній немає нічого, у що можна вірити й любити»* [1, с. 166].

Чоловіки не розуміють, що всі її чари – це ілюзія, створена нею ж самою, а насправді вона самотня, нещасна, вразлива, закомплексована жінка: *«Її обличчя – це маски, зліплені з відбитків різних чоловіків, які були з нею в близьких стосунках. ... Але зауважу, що під жодною маскою не буде її справжнього обличчя, бо його в неї немає»* [1, с. 167], – так говорить про неї Олександр Брегус.

Отже, у романі «Маски Діани Стогодюк» В. Даниленку вдалося створити яскравий образ фатальної жінки й показати психологічні механізми, які вона використовує для маніпулювання різними типами чоловіків – від депутатів парламенту до бізнесменів.

Література:

1. Даниленко В. Маски Діани Стогодюк. Київ: ВЦ «Академія», 2021. 256 с.
2. Таліровська А. У пошуках героя нашого часу: Володимир Даниленко про любов і зраду. URL: <http://bukvoid.com.ua/digest /2015/01/14/201728.html>. (дата звернення: 12.11.2021).
3. Ekman P. Telling lies. New York: W.W.Norton, 1985.

ДОСЛІДЖЕННЯ МОВЛЕННЄВОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПЕРСОНАЖУ (НА МАТЕРІАЛІ МУЛЬТФІЛЬМУ «ЗООТРОПОЛІС»)

Дашевська Л. А.

студентка 2-го курсу

Криворізького державного педагогічного університету

м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна

Давиденко Н. І.

асистент кафедри перекладу та слов'янської філології

Криворізького державного педагогічного університету

м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна

У наш час значно підвищилася кількість фільмів та мультфільмів цільовою аудиторією яких є діти та підлітки. Під час перегляду аудіовізуальних творів, дитяча підсвідомість формує основи сприйняття